

PERIODICO DEFENSOR DE LOS
 INTERESES DE LA COMARCA

DIRECTOR: B. CADEFÀU

	PRECIOS de SUSCRIPCIÓN:		REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN	Anuncios, Remitidos y Reclamos, a precios convencionales			
	PUIGCERDÀ	Trimestre 2 pesetas				Mayor, 39	NO SE DEVUELVEN LOS ORIGINALES
	FUERA	2 "				PUIGCERDÀ	
EXTRANJERO	3 "						

PASQUERS

Bon principi de jurisprudència és averiguar l'origen i procés històric de un dret per a poguer-lo apreciar en tot el seu valer: aquest és l'objecte del present estudi sobre el dret que pensem tenir en les aigües de Lanós. Nostres llegidors hauran de perdonar-nos un altra vegada l'aridès històrica.

Els Pasquers son llocs destinats a pastures; pensem vé del llatí «pascua» que aixís s'interpreta. Amb aital nom designava Puigcerdá les que posseïa en les montanyes de Carlit totes juntes.

En 1175 es troven repartits en diferents posseïdors que poc a poc se'ls anaren venent fins a adquirir-

los dos Monestirs: el de Poblet i el de Stes. Creus i, finalment, tots Puigcerdá. El de Poblet adquirí: a) en 4 kalendas juny 1175 de Guillem Bernat de Peracols i Blanca sa muller, juntament amb Berenguera germana d'aquell, els ports, pastures, boscos i aigües de vall Marans, Sobirà i Roda, amb confirmació del Rei Alfons en 8 octubre de 1176; b) en 10 kalendas d'octubre de 1175, de Ramon de Enveig, tots els ports, de Lanós amb els estanys, rius i boscos, pel preu de 100 sous de Malgone i un cavall que en valia altres tants, reservant-se l'ús pels homes de la seva Senyoria i una pesca de 15 dies en Lanós, amb son domini

senyorial segons se pot col·legir del reconeixement fet al Rei Sanxo de Mallorca per Ramon Xatmar, Senyor d'Enveig en 3 kalendas febrer 1318. L'Abat de dit Monestir s'anomenava Hugues, d'ont sembla pot venir el nom de l'estany aixís anomenat en la vall Sobirà.

El Monestir de Stes. Creus adquirí: a) en 8 kalendas octubre 1175 de Pere de Domanova amb sa muller i de Ramón d'Enveig amb Ermessendis sa muller, el dret de pastura en els Pasquers; b) en 1180, de Ramón Sicart, la montanya d'Enveig desde Gorjó fins a Pradells i desde Font Vilá fins a Ortels; c) en 3 kalendas agost de 1179, de Pere Domanova les pastures de Carlit, Colomera, Congesta, Ventolá, Plana de Trasmarrins i de Castellá tot en amunt confinant amb les calmes de Pere de Prullans i amb el camí de Carlit en amunt, fins a l'estany Llat, obtenint confirmació de tot del Rei Alfons en 8 idus novembre 1180 i d) en 4 idus juny 1184, de Berenguer de Saga i Sanxa sa muller, el port de Maura amb ses pastures i aigües, aquestos eren els títols dels posseïdors dels Pasquers al ésser venuts a Puigcerdá més tard.

Puigcerdá adquirí: a) per carta feta a Lleida en juny de 1182 del Rei Alfons, els boscos, montanyes, aigües i pastures:

«Dono et vobis concedo in perpetuum ut habeatis et accipiatis per omnia loca, ligna et aquas et pascua et possitis habere alia omnia, que vobis necessaria fuerint, et montaneas et omnia alia, que ad usum et fructui hominis pertinere debent et sunt necessaria; ad nostram perpetuam voluntatem.» (Llibre vert, fol. 1.)

En virtut d'aquesta concessió Puigcerdá es provehí d'aigua hasta per a fer anar els molins molt avans de fer el Rec Real en 1310.

b) en 6 nonas maig 1269, del Rei Jaume, la devesa o pastura desde l'aigua de la Tet fins a la de Camporels i desde el camí del Hospital de la Perxa fins al pont de la Tet. (Llibre vert, fol. 7.)

c) en 2 abril 1279, del Monestir de Poblet pel preu de 12.000 sous de Malgone, les

montanyes, aigües, boscos i pastures de la vall de Marans, de Roda i de Lanós, amb les valls anomenades d'Estornel, d'Esparver, la Losa, de Sobirà i totes les possessions que tenien en el lloc de Hix, tot franc en alou. (Llibre vert, fol. 9.)

d) en 7 idus juny 1333, del Monestir de Stes. Creus, també francs en alou, els boscos de Maura, Carlit, Barsees, Colomera i Borredó; amb confirmació del mateix Rei Pere en 3 octubre 1387 i altre de 14 abril 1338 comprenent les dos vendes juntes de de Poblet i Stes. Creus i altre de 8 octubre de 1387, comprenent totes les adquisicions dels Pasquers per Puigcerdá.

No sabem quan ni perque Puigcerdá fou despossehit dels Pasquers; pero és cert els conservá molts temps posteriors a la divisió de la Cerdanya, com ne són proves la concòrdia feta entre el Col·legi i el Consolat sobre les pastures de Carlit en 19 desembre 1674 i altra entre la vila i Dorres sobre lo mateix, en 1764. No obstant la clausula escrita en 1674 en el «Ca de Mostra», fa pensar que podien ésser abandonats per les molésties causades per la distancia i frontera. Diu així: «Si la gran distancia se troba desde esta vila a les Montanyes de Querol i Coll de Pimorent, i lo ésser aquellas tan sercanas i fronterisas del terme de França no incomodasen als de Puigcerdá de fer anar sos vestians a depexer en ellas, és més que cert ne trauria la vila de Puigcerdá molts majors comoditats de les que fins vuy ne ha tret.» No és aventurat pensar que els Pasquers foren abandonats per Puigcerdá a fi del segle XVIII o principis del XIX, en ocasió de les llargues ocupacions de la vila pels francesos o de la abolicció dels títols jurisdiccionals.

D'aquí apareix cert que al fer-se l'acequia i fins als temps moderns Puigcerdá posseïa les aigües de Lanós que havia comprat junt amb els boscos i pastures: de l'acequia se servia per a fer baixar els pins del bosc de la Manjera, amb els quals foren construïdes gran part de les cases de la vila, i que, per lo tant, al pendre l'aigua a Riutés no feia sino usar un dret real i verdader sobre la se-

va mateixa aigua. Aquest dret fou reconegut pel mateix Rey Cristianissim de França a fins del segle XVIII, amb la confirmació que de ell obtingué la vila de la aigua de dita acequia amb cens de 5 lliuras al Hospital de Montlluis en poder del notari i Burgés de Puigcerdá Domingo Martí i Aldrán.

I per últim el pronunciament del actual statu quo de nostra acequia tal com era avans de la divisió de les Corones lo tenim en l'article 20 del tractat de Bayona de 1868 que diu axis: «El canal que conduce las aguas del Arabó a Puigcerdá, situado casi todo en Francia, seguirá perteneciendo con sus riveras... como propiedad privada a la villa de Puigcerdá; según lo era antes de la division de la Cerdaña» Aquesta clàusula según lo era implica identitat no sols de la quantitat sino també de la *qualitat* del aigua: aquesta per ser neta en un riu y per lo tant saludable com intentaren pendrela nostres avis es precis que sia abundant.

Un amo té un prat; en ell hi neix una font, la trasporta a casa: cambia d'amo el prat pero reservant-se la font amb consentiment del nou posseïdor: entenem que no té dret aquest de pendre-li la font ni de tassar-li l'aigua. Tot Espanya té un dret a l'aigua de Lanós, pero aquest és comú a tots els rius de vertent espanyola i general; pero el nostre és además privat i particular: que els diplomats cridats a resoldre el conflicte atenguin al general, pero que no despreïin el nostre.

JUVENIC

Locales

Contrato técnico electricista. — Por fin ha sido cerrado entre el Ayuntamiento y el Sr. Luppiz de que hablábamos en otro número. Las bases son las deliberadas en 10 diciembre: helas aquí en extracto.

1.º el Sindicato reconoce y contrata al Sr. Luppiz como técnico para hacer las reformas convenientes en la central, línea, etc. para dar buen fluido.

2.º El Sr. Luppiz se compromete facilitar un Montador para instalar los limitacorrientes y contadores y hacer las reparaciones convenientes.

3.º El Sindicato pagará a este montador 12 pts. jornal más 6 de manutención con viajes.

4.º Los jornales del montador se cuentan desde el de su llegada.

5.º El Sr. Luppiz se compromete a pasar 4 días cada mes a lo menos si es necesario, para cumplir su cometido.

6.º El Sindicato pagará al Sr. Luppiz, 26 pts. de jornal más 10 de manutención. El Sindicato se reserva hacerle gracia del viaje de ida, el de vuelta es siempre de cargo del Sr. Luppiz.

7.º El Sindicato abonará fielmente cada mes al Sr. Luppiz los salarios.

8.º El Sindicato se obliga a proporcionar obreros al Sr. Luppiz para los trabajos secundarios.

9.º El Sr. Luppiz indicará el material limitado que se necesita durante dos meses.

10.º El Sindicato no abonará jornales ni manutenciones en paros de trabajo a causa del tiempo.

11.º El Sr. Luppiz empezará el trabajo 10 días despues de recibido el material.

12.º El Sindicato podrá suspender los trabajos siempre que lo crea conveniente, quedando en tal caso anulado el contrato.

Pérdida. — El lunes a las 10 de la noche falleció en Calaf en su viaje de bodas la Sra. Enriqueta Arderiu de la acaudalada casa Llaugé de Mosoll dos días despues de celebrado su matrimonio con el heredero de casa Narvils de Prullans, a consecuencia de una angina de pecho: a las dos familias enviamos el más sentido pésame.

Moderna fraternidad. — Lo recaudado en la suscripción ha ascendido a 4.673 pts. que le serán entregadas en la forma dicha en nuestro número anterior.

Sarao. — El celebrado el día de Reyes en el Casino Ceretano, viose muy concurrido. La orquesta Flores transformada en charanga nos hizo conocer un nuevo repertorio de bailables.

Correo. — A causa del temporal el día 4 el auto con el correo de Barcelona de ida hubo de quedarse en Escadars y el de Urgel de regreso a ésta en el Remey a causa de las *congestas* de nieve; quedando dos días privados de correspondencia: la de Barcelona se pasa por Seo de Urgel.

Luz y agua. — Por la misma causa se ha obstruido la acequia y ayer empezamos a quedar sin luz después de agurada el agua del lago: de la potable estamos privados desde el miércoles.

Tren. — El día 4 a pesar del tiempo se verificaron las pruebas con excelente resultado del puente Solá, subiendo después con 2 palmos de nieve hasta Fornells: se trabaja activamente en extender la vía en el túnel elicoidal.

Sustitución de consumos. — El estudio del reparto se ha confiado al Sr. Fernando Sans y Buigas, Abogado y Secretario de Sarriá; con el reparto, la villa ahorrará 8 o 9 mil pesetas de los empleados, los de casa podrán proveerse fuera de la villa y los de fuera podrán acudir a la villa para la venta libre de los géneros, y se dan facilidades para la competencia entre los comerciantes y revendedores como también para los consu-

midores para procurarse los artículos en lugar más ventajoso. Creemos que favorece la libertad.

Tiempo. — Empezamos el año como lo terminamos con el mejor: mas el martes previa la ligera ascensión de 1 mm. a 760 empezó la depresión precipitadamente hasta la noche del 3 al 4 en que llegamos a 745, reaccionando luego el 4 unos 3 mm. y poco a poco hasta el 7, a 751. El 3 por la tarde empezó a llover, convirtiéndose en nieve por la noche, 15 centímetros; el 4 fué de viento y nieve, 4 centímetros, único sin ver el sol, obligándonos a hacer guardia a las estufas; el 5 se repuso hasta el viernes por la noche que volvió la *rufaca* pero benigna: quedando el tiempo suave y dulce sin merecer el de la semana el calificativo de malo.

Día	Barómet. a las 9 mañana	Termómet.	Máxima	Mínima	Sol
31	757	7	4	— 3	25
1	760	6	8	— 4	37
2	760	6	13	2	38
3	754	9	5	— 8	27
4	745	3	8	— 15	10
5	745	3	4	— 12	25
6	747	5	1	— 7	27

Aprenent Se'n necessita un en l'impremta d'aquest periódic

Dr. Juan BOSOM

Ex-Alumno de los Hospitales de Paris

Especialista en Vias Urinarias y Sífilis

Consulta de 4 a 6 días festivos, de 12 a 1

Rda. Universidad, 23

BARCELONA

Jaime Bragulat

Agencia de Aduanas

Despacho: Libertad, 41

Teléfono, 28

Any Nou

CALENDARIS

BLOCS

ALMANACS

Aviat! Aviat!

Blocs Bonavía

MANELIC

Dietari Catalá per a 1922

Demani's en aquesta Impremta

